

doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M.

Katedra občianskeho a obchodného práva
Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Oponentský posudok

k habilitačnej práci:

JUDr. Kataríny Eichlerovej, Ph.D.

s názvom:

„Zastoupení podnikatele“

Mal som tú česť byť menovaný oponentom habilitačnej práce JUDr. Kataríny Eichlerovej, Ph.D. na tému Zastúpenie podnikateľa. Autorka sa v práci zamerala na výlučných zástupcov podnikateľa, ktorými označuje takých zástupcov, ktorých môže ustanoviť, alebo ktorí môžu konať, resp. bežne konajú za podnikateľa, nie však za iné subjekty. Venuje sa pritom zmluvnému zastúpeniu, nie akémukoľvek dôvodu pričítania konania inej osoby podnikateľovi.

Téma zastúpenia podnikateľa je klasickou témou obchodného práva a nemožno ju považovať za novátorskú. Výber témy, ktorá je pomerne rozsiahle spracovaná v domácej literatúre, pre habilitačnú prácu, sa môže javiť kontraproduktívne. V určitom zmysle je tak ťažšie priniesť nové úvahy či riešenia. Problematika je tiež pomerne dobre v právnej spisbe systematizovaná, takže ani samotná systematizácia problémov a riešení nie je pridanou hodnotou. Existenciu rozvinutého diskurz v tejto problematike vyriešila autorka tým, že sa s ním rozsiahlo konfrontuje. To sa nevyhnutne pretavilo do enormného rozsahu práce. Práca je však zároveň aj hlbavá a autorka sa v mnohých otázkach odkláňa od prevažujúceho názoru v doktríne a tieto svoje vlastné, často veľmi originálne názory rozsiahlo odôvodňuje.

Formálne náležitosti práce

Po formálnej stránke nemám výhrady. Práca je napísaná kultivovaným jazykom a neobsahuje zbytočné ornamenti či iné výplne priestoru.

Spracovanie habilitačnej práce s marginálnymi číslami a zrejme aj s marginálnymi rubrikami v zátvorkách na začiatku odsekov nie je úplne štandardné. Vychádzam z toho, že autorka pripravila habilitačnú prácu na tlač v niektorom z vydavateľstiev, ktoré takýto spôsob využívajú. Určite pomôže, keď sa naznačené označenia preformátujú do marginálnych rubrik. Som presvedčený, že sa tým podstate zlepší čitateľský komfort. Hlavne sa tým do veľkej miery kompenzuje určitý nedostatok, ktorý vnímam ako čitateľ zvyknutý aj na hlbšie formátovanie textu. v súčasnosti totiž štruktúra práce končí na tretej úrovni. Práve formálne oddelené marginálne rubriky nepochybne nahradia nadpisy statí a podstatí.

Štruktúra práce a zvolený spôsob spracovania

Autorka pristupuje k práci prierezo, po úvodných kapitolách venovaných histórii zastúpenia, vymedzeniu podnikateľa a podniku (obchodného závodu), analyzuje jednotlivé problematiku okruhy pri jednotlivých druhoch výlučného zastúpenia podnikateľa. Štruktúra práce je dobre premyslená.

V rámci jednotlivých kapitol autorka jasne artikuluje problémy, ponúka argumentáciu za aj proti a následne každú stať končí zhrnutím záverov, ku ktorým dospieva.

Autorka čitateľa podrobne sprevádza myšlienkovým postupom. Kládne tým na čitateľa a jeho kapacitu vnímania zvýšené nároky. Neponúka totiž len argumenty, ktoré podľa nej obstáli, ale sprevádza aj cestami, ktoré nikam nevedú. Navyše, úprimne indikuje, kde sa jej vlastné úvahy či závery zdajú rozporuplné (bod 419). To považujem za vhodné najmä preto, lebo často dospieva k záverom, ktoré nie sú všeobecne zastávané v právnej doktríne. Je tak možné jednoducho určiť, na ktorom kroku sa autorka od doteraz publikovaných názorov rozchádza. Takýto poctivý akademický prístup, v snahe o vyporiadanie

sa s rôznymi názormi a aj podrobným vyporiadaním sa s argumentmi, ktoré následne vyvracia, môže pôsobiť odstrašujúco pri praktickejšom ladených čitateľoch, hľadajúcich odpovede.

Využívanie zdrojov a kontrola originality

Autorka cielene nevyužíva komparatívnu metódu (s výnimkou Slovenskej právnej doktríny, ktorú ale nemožno považovať za úplne cudziu) a v práci tak len výnimočne pracuje so zahraničnými zdrojmi. Pracuje s DCFR aj EMCA. Voči takému výberu nemám námietky.

Autorka siahla k veľkému rozsahu literárnych zdrojov. Jednotlivé názory autorka spracovala mimoriadne dôkladne, často ide až o mravenčiu prácu. Často poukazuje na ich nekonzistentnosti. Recenzent úprimne priznáva, že si veľa uvedomil aj o vlastnej tvorbe (poznámka č. 759, autorka správne indikovala aj nedostatky úvah v poznámke č. 736, ktoré si už skôr vyžiadali spresnenie, niekde sa aj citovaní autori posúvajú – typicky v otázke povinného súhlasu valného zhromaždenia s určitými úkonmi – v poznámke 963).

Práca so zdrojmi je poctivá. Recenzentovi nič (ani kontrola formálnej originality) neindikuje, že by práca nebola výsledkom vlastnej tvorivej činnosti habilitantky. Výsledok kontroly originality vyjadruje minimálnu zhodu, a to skoro výlučne v prevzatých citáciách textov odôvodnení a predpisov či často využívaných slovných zvrátov.

K obsahu práce

Autorka sa v práci podrobne venuje mnohým otázkam. Pri čítaní ma mnohé z úvah zaujali, nezriedka prinútili zahĺbiť sa do prezentovaných úvah. Považujem za vhodné, niektoré z nich zvýrazniť. Ide tu však skôr o úvahy či zvýraznenia, než o pripomienky:

- Za nie veľmi presvedčivé považujem autorkine úvahy o rozšírení postavenia podnikateľa aj na osoby, ktoré ním podľa prevažujúcej mienky nie sú. Z pohľadu recenzenta sa tu zlieva problematika statusovej úpravy (až s verejnoprávnymi presahmi) a problematika ochrany tretích osôb, resp. situačné pravidlá. Nie je nevyhnutné priznať status podnikateľa osobe, ktorá má byť zviazaná konaním inej osoby – výlučného zástupcu podnikateľa. Modely pričítania konania výlučných podnikateľských zástupcov je možné použiť na takéto situácie aj analogicky.
- Autorka rozvíja úvahy, že filiálna prokúra by mohla byť dôkazom čiastočnej subjektivity, resp. právnej univerzality (najmä marg. č. 231), v oboch prípadoch sa ale zdajú byť kategórie nadbytočné ak o žiadne pričítanie filiálky nejde. Priznávaním subjektivity otvára mnohé otázky a vydáva sa na cestu, ktorá je odbočkou do tmavého lesa neistoty (marg. č. 237).
- Nie je úplne zrejmé, čo myslí autorka pod organizačným obmedzením oprávnenia zastupovať filiálneho prokuristu (marg. č. 232), neskôr označené aj ako organizačná stránka či organizačný rozsah (marg. č. 233). Po obsahovej stránke je čitateľovi zrejmé, o čo ide – obzvlášť po prečítaní šiestej kapitoly –, ale dá sa to bližšie definovať?
- Zaujímavé úvahy o pluralite vedúcich odštepných závodov (marg. č. 287-290) a o tom, či je možné, aby existoval odštepný závod bez vedúceho (marg. č. 259). V akom inom význame, než vo vzťahu k pričítaniu konania jeho vedúceho podnikateľovi sa tu o odštepnom závode vlastne uvažuje? Na Slovensku má táto otázka význam v (inak nie úplne premyslenej) pracovnoprávnej subjektivite organizačnej jednotky (§ 7 ods. 2 slovenského Zákonníka práce). V tom prípade by sme asi nedospeli k záveru o zániku organizačnej jednotky z dôvodu odvolania či neustanovenia jej vedúceho.
- Zaujímavé sú aj úvahy o kolíznom riešení oprávnenia konať navonok, kde autorka kritizuje dvojkoľajnosť zastúpenia prokuristom a osobou poverenou určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku v § 45 ZMPS (marg. č. 291 a nasl.). Je ale na zváženie, či dvojaký režim tu nie je odôvodnený tým, že prokúra je plnomocenstvom, zatiaľ čo oprávnenie zastupovať poverenou osobou vzniká ako dôsledok inej okolnosti – plnomocenstvo je zákonným následkom určitého faktického postavenia vo *fakticite* (organizačnej sústave podniku) a tak dáva zmysel viazať práve na túto *fakticitu* aj hraničné kritérium.
- Mimoriadne zaujímavé sú jej úvahy (stať 5.3.3) ohľadne kumulácie oprávnení konať za podnikateľa. Pri individuálnom orgáne vychádza z toho, že obchodná spoločnosť sa nemôže dovolávať obmedzenia z iného oprávnenia konať za spoločnosť, keďže štatutárny orgán nemá obmedzený rozsah oprávnenia konať navonok, čo je východiskom aj pre ďalšie úvahy. Prípustnosť oprávnenia člena štatutárneho orgánu konať ako osoba poverená určitou činnosťou autorka posudzuje v prípade porušenia pravidla štyroch očí podľa rozsahu oprávnenia. Pri generálnom oprávnení ide o porušenie pravidla štyroch očí,

pri inom je to neškodné. Recenzent by pridal ako možnú inú úvahu pre rozlišovanie. Na rozdiel od plnomocnstiev, pri ktorých je rozhodujúca osoba splnomocnenca a splnomocniteľa a preto možno očakávať, že sa tretia osoba konfrontuje s tým, či bolo plnomocnenstvo udelené riadne, pri oprávnení poverenej osoby a osoby v prevádzke je rozhodujúca – povedzme opäť nepresne, že – fakticita: činnosť osoby, resp. poverenie, vnímané z pozície tretích osôb – pričítateľné vystupovanie v rámci štruktúry podnikateľa. V tomto prípade nemožno očakávať od tretích osôb, aby skúmali platnosť poverenia, či jeho rozsah, či to, či bolo dané s dodržaním vnútorných predpisov a na to oprávnenou osobou. Nie je rozhodujúca osoba zástupcu (ako pri plnomocnenstve), ale situácia, v ktorej sa nachádza a vnímanie tretích osôb.

- Nemyslím, že by sme mali od spoločenskej zmluvy očakávať aj úpravu interne vytváraných oprávnení konať navonok (obchodný zmocnenec alebo vedúci odštepného závodu/organizačnej zložky) – marg. č. 419.
- Sympatický je kritický pohľad na súčasné české učenie o tom, že viacero konateľov nie je kolektívny štatutárny orgán (poznámka pod čiarou č. 734)
- Pri likvidácii navrhuje zúženie rozsahu konaní, ktoré sledujú účel likvidácie z objektívneho pohľadu, na všetky obchodné spoločnosti (marg. č. 591).
- Autorka zaujímavo polemizuje s názorom, že vstup do likvidácie neobmedzuje rozsah právnej subjektivity, ale len rozsah oprávnenia konať za právnickú osobu a jej prekročenie sa považuje za klasický exces, a to v záujme ochrany tretích osôb (marg. č. 595 a nasl.) Autorka sama pritom dospieva k záveru, že ustanovenie o možnosti robiť len úkony v súlade s účelom likvidácie nie je ani obmedzením právnej subjektivity ani rozsah oprávnenia konať za právnickú osobu v likvidácii, ale len povinnosťou osôb vo vnútornom vzťahu bez účinkov navonok (marg. č. 603). Je však ochrana tretích osôb skutočne presvedčivým argumentom, ak tretie osoby o likvidácii vedia (publicita) a zároveň má platiť autorkou zastávaný objektívny výklad rozsahu uskutočniteľných právnych úkonov v likvidácii?
- Autorka kritizuje § 48 z. o. k. a poukazuje na to, že nie je zrejmé, prečo by malo platiť len pri obchodných korporáciách (hoci ani tam nepovažuje toto pravidlo za vhodné) a nie pri iných formách právnických osôb. Za zváženie by stálo, či dôvod nie je v tom, že v iných formách právnických osôb zákon súčinnosť viacerých orgánov nepredpokladá. Na záver má však recenzent málo poznatkov o českom práve.

Práca ponúka celý zásobník zaujímavých úvah, z ktorých som tu vybral len niektoré. Čitateľovi sa ponúka prehľad súčasného diskurzu o zastúpení podnikateľa doplnený o zaujímavé autorské pohľady. Preto odporúčam prácu čo najskôr vydať knižne. Prípadné ďalšie vydanie publikácie o niekoľko rokov spojené s aktualizáciou diskurzu si bude vyžadovať nadľudskú námahu. V tomto zmysle považujem takto rozsiahle spracovanie problematiky zastúpenia podnikateľa za autorsky definitívne.

Záver

Predloženú prácu považujem za výnimočný výsledok enormného intelektuálneho nasadenia. Myslím si, že nie malá časť názorov prezentovaných autorkou sa v doktríne či v praxi v konečnom dôsledku nepresadí. To ale nepovažujem za negatívum práce. Práca prezentuje výsledok poctivého prístupu k problematike, práce so zdrojmi a odôvodnenia aj inovatívnych záverov. Odborná obec tak má s čím pracovať, na čo nadviazať a s čím sa kriticky vysporiadať.

Práca spĺňa dobré akademické štandardy akceptované a vyžadované aj Právnickou fakultou Karlovej univerzity v Prahe. Odporúčam prácu k obhajobe a po úspešnej obhajobe navrhujem udeliť titul docent. Zaujímal by ma ale názor habilitantky k dvom otázkam:

- V poznámke č. 1048 na s. 287 uvádza, že na zmenu dispozitívneho pravidla v § 430 ods. 1 OZ nie je potrebný súhlas druhej strany. Túto tézu však nerozvíja. Je možné zmeniť dohodou pravidlo, z ktorého má určitý subjekt vyvodzovať právo aj bez toho, aby tento subjekt so zmenou súhlasil?
- Aké riešenie preferuje autorka vo vzťahu k pozícii likvidátora? Je vhodnejšie sa naň *lege lata* a *lege ferenda* pozerat' ako na správcu majetku, ako na zástupcu likvidovanej spoločnosti alebo ako na jej štatutárny orgán?